

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ محمد صالح المنجد حفظه الله تعالى

موضوع:

مقدمات؛ علم؛ ضرورت و چگونگی کسب علم (اجتهاد)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پرسش

نویسنده: مهدی طارمی

تاریخ: ۱۳۹۶/۷/۹

با توجه به اینکه علامه منصور هاشمی خراسانی اجتهاد را واجب می‌دانند، می‌خواستم در این خصوص راهنمایی بیشتری در مورد چگونگی رسیدن به آن ارائه شود:

۱. چگونه و از کجا باید شروع کرد و چه دروسی را باید خواند؟ کدام درس پیش نیاز دیگری است و چه کتاب‌هایی از چه علمائی؟

۲. با توجه به قوانین حوزه‌های علمیه در خصوص محدودیت‌های پذیرش به لحاظ سن و سایر مسایل، افراد باید خود اقدام به خواندن کنند. در این خصوص برای یادگیری بدون استاد که لزومش بدیهی است چه جایگزینی باید استفاده کرد؟

۳. مدت زمان لازم برای این کار چقدر است؟ چون از برخی شنیده شده که برای آن حداکثر ۱۵ سال سطح و مقدمات و دروس خارج نیاز است و بعد از آن هم باید مطالعه مستمر برای حفظ و افزایش اعلمیت و قدرت استنباط داشت. در این صورت آیا افراد باید از شغل‌های خود کنار بکشند تا بتوانند فرصت لازم برای این کارها را داشته باشند؟

پاسخ

تاریخ: ۱۳۹۶/۷/۱۱

همان طور که بارها توضیح داده‌ایم^۱، مراد علامه منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی از اجتهاد چیزی نیست که هم اکنون در حوزه‌های علمیه معمول است؛ زیرا آن بیش از هر چیز مبتنی بر فرو رفتن در ادله‌ی ظنی مانند خبر واحد و اجماع است که وقت بسیاری می‌گیرد و با این حال، کافی محسوب نمی‌شود و تفاوت چندانی با تقلید ندارد، بل مراد ایشان از اجتهاد، در وهله‌ی اول مراجعه‌ی مستقیم به کتاب خداوند است که از طریق آشنایی کافی با زبان عربی

۱. به عنوان نمونه، بنگرید به: نقد و بررسی ۲۸ و ۱۱۹.

و تدبیر کافی در قرآن انجام می‌شود؛ چنانکه خداوند فرموده است: **﴿إِنَّا جَعَلْنَا قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾**^۱؛ «ما آن را قرآنی عربی قرار دادیم تا باشد که شما تعقل کنید» و فرموده است: **﴿أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا﴾**^۲؛ «آیا پس در قرآن تدبیر نمی‌کنند یا بر دل‌هایی قفل‌هاشان قرار دارد؟!» و در وهله‌ی دوم مراجعه‌ی مستقیم به خلیفه‌ی خداوند است که از طریق زمینه‌سازی برای ظهور امام مهدی علیه السلام با تغییر اوضاع فردی و اجتماعی به سود او و کسب آمادگی فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و نظامی برای حفاظت و حمایت از او انجام می‌شود؛ چنانکه خداوند فرموده است: **﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾**^۳؛ «هرآینه خداوند چیزی که در قومی است را تغییر نمی‌دهد تا آن گاه که آنان چیزی که در خودشان است را تغییر دهند» و فرموده است: **﴿وَلَوْ أَرَادُوا الْخُرُوجَ لَأَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً﴾**^۴؛ «و اگر خواهان خروج بودند حتماً برای آن آمادگی کسب می‌کردند»^۵ و در وهله‌ی سوم مراجعه‌ی مستقیم به روایات متواتر رسیده از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و امامان اهل بیت او تا زمان دسترسی به امام مهدی علیه السلام است که از طریق تتبع در جوامع حدیثی معتبر مانند صحاح سنّه و مسند أحمد و سنن بیهقی و مصنّف عبد الرزاق و ابن ابی شیبّه از اهل سنّت و کتب اربعه و وسائل الشیعه از اهل تشیّع و توجه به تعداد روایات رسیده با مضمون واحد و مقایسه‌ی مدلول آن‌ها با مدلول کتاب خداوند و احکام یقینی عقل و بررسی اسناد آن‌ها در موارد لزوم با تتبع در منابع تاریخی و رجالی معتبر مانند طبقات ابن سعد و تهذیب الکمال مزّی و میزان الاعتدال ذهبی و لسان المیزان ابن حجر عسقلانی از اهل سنّت و رجال کشی، نجاشی و طوسی و نیز معجم رجال الحدیث خوبی از اهل تشیّع به دور از قیاس و استحسان انجام می‌شود و در وهله‌ی چهارم تمسک به اصول عملی در صورت نیافتن حکم در کتاب خداوند و روایات متواتر پس از تدبیر و تتبع کافی است که تا زمان دسترسی به امام مهدی علیه السلام برای زمینه‌سازان ظهور او و نه برای دیگران، کفایت می‌کند ان شاء الله؟

بی‌گمان اجتهاد به معنای برداشتن این گام‌های چهارگانه، برای هر مرد و زن عاقل و رشیدی که به خداوند و پیامبرش و روز قیامت ایمان دارد، آسان است؛ البته نه مانند نفس کشیدن یا آب نوشیدن، بل مانند یادگیری خواندن، نوشتن، حساب کردن و سایر مهارت‌های ضروری که به تلاش و صرف وقت کافی نیاز دارد، بدون آنکه اختلالی در زندگی ایجاد کند یا عسر و حرجی به دنبال آورد؛ خصوصاً با توجه به اینکه کمک گرفتن از عالمان عادل و مستقل برای برداشتن این گام‌ها،

۱. الزخرف / ۳

۲. محمّد / ۲۴

۳. الزّعد / ۱۱

۴. التّوبة / ۴۶

۵. در این باره، بنگرید به: آشنایی با نهضت.

۶. در این باره، بنگرید به: نقد و بررسی ۳۴.

ممکن و جایز است و بر آسانی آن می‌افزاید؛ مانند کمک گرفتن از علامه منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی که بدون هیچ مزد و مئتی، کتاب خداوند را تبیین می‌کند و روایات متواتر را نشان می‌دهد و احکام قطعی عقل را یادآور می‌شود و معارف ناب اسلام را می‌آموزد و به سوی خلیفه‌ی خداوند فرا می‌خواند؛ نه مانند عالمان فاسق و خائنی که برای خود دکان مرجعیت باز کرده‌اند و دستگاه ولایت راه انداخته‌اند و از حاکمان ظالم حمایت می‌کنند و اموال مردم را به باطل می‌خورند و از زمینه‌سازی برای ظهور خلیفه‌ی خداوند باز می‌دارند؛ چراکه آنان به برداشتن این گام‌ها توسط مردم معتقد نیستند و کمکی نمی‌کنند، بلکه تنها در پی مریدسازی و مقلدپروری هستند و هر کدامشان دوست می‌دارد که به جای خداوند پرستش شود^۱.

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصور هاشمی خراسانی
مجلس شورای اسلامی ایران

۱. درباره‌ی آنان، بنگرید به: نامه‌ی ۷ و گفتار ۲۹ و ۶۳. همچنین، در این باره نگرید به: پرسش و پاسخ ۷.